

Slutredovisning av arbetet i Varberg under 2018 och 2020 med **Fysisk aktivitet på recept för barn och unga med behov av särskilt stöd (FaB) – utvecklingsarbete**

Syftet med "FaB" har varit att skapa en regional arbetsmodell för Fysisk aktivitet på Recept för barn och unga med behov av särskilt stöd. Modellen ska vara möjlig att implementera utifrån lokala förutsättningar. Att skapa förutsättningar genom stöd och resurser till föreningar har de fått möjlighet att erbjuda en anpassad verksamhet i mindre grupper. På så sätt har det skapats förutsättningar till ökad fysisk aktivitet och ökad social tillhörighet för barn och unga med behov av särskilt stöd. Många exempel på barn som vågat komma till aktiviteter tack vare mindre grupper och ingen press att prestera bland annat pga att de vet att alla barn har kommit via BUP eller Habiliteringen. Barnen har fått lyckats med aktiviteterna och det är barn som även gått vidare till föreningars ordinarie verksamhet.

Ekonomisk redovisning av arbetet i Varberg

I december 2018 fick Hallands Idrottsförbund besked om finansieringen av verksamheten i Varberg både för 2018 och 2019, totalt 200 tkr.

Totalt 15 idrottsföreningar har deltagit och fått olika stöd från och med april 2018 till juni 2020. Varav 13 föreningar har fått direkt ekonomisk stöd med totalt 174 000 kr för lokalhyror och banhyror (bowling), material, medlems/aktivitetsavgifter samt till ledararvode. Kostnader på 26 000 kr för olika utbildningsinsatser för ledare i denna satsning (kursavgifter och kursmaterial, kost och logi).

Period	Totalt kr	Till Verksamhet i föreningar (IF)	Antal IF	Utbildningskostnader för IF	Utbildning Antal IF / antal ledare
2018	50 000	43 000	6	7 000	5 IF / 12
2019	93 000	74 000	7	19 000*	6 IF / 16
2020	57 000	57 000	6		
	200 000	174 000		26 000	

* denna kostnad hade av misstag inte kommit med i redovisningen december 2019. (Subventionerade kostnader som i vanliga fall debiteras föreningen men i detta fall har det varit riktade och kostnadsfria utbildningsinsatser för deltagande ledare i denna utvecklingsarbete)

Verksamhet under 2018

Under 2018 delades det ut 43 000 kr till verksamheter i sex föreningar. Ersättningen har gått till lokalhyror, material och hjälpmedel, medlems/aktivitetsavgifter samt till ledararvode. Totalt 7 000 kr på olika utbildningskostnader för 12 ledare i fem föreningar.

Anpassade aktiviteter med fyra prova-på grupper genomfördes under maj och juni i sex föreningar och 24 barn med recept på fysisk aktivitet hade möjlighet att delta en till två gånger i veckan i aktiviteterna. Efter sommaruppehåll fortsatte fyra föreningar att erbjuda aktiviteter en till två gånger i veckan.

Totalt skrevs det 39 recept och ca 90 aktivitetstillfällen erbjöds i sju föreningar.

Deltagande föreningar: Varbergs GIF- friidrott, Varbergs Skateboardklubb, Varbergs Bågskytteklubb, Varbergs Bordtennisklubb, Harabäckens Golfklubb, Löftadalens Dragkampklubb och IF Friskis&Svettis Varberg

Verksamhet under 2019

Under 2019 delades det ut 74 000 kr till verksamheter i 8 föreningar. Ersättningen har gått till lokalhyror, material och hjälpmedel, medlems/aktivitetsavgifter samt till ledararvode. Totalt 19 000 kr på olika utbildningskostnader för 16 ledare i sex föreningar.

Under 2019 skrevs det 40 recept och tio föreningar erbjöd ca 180 aktivitetstillfällen, 1 - 1,5 timme/tillfälle och 1 - 5 ledare/tillfälle. Totalt 79 barn genom BUP fick möjlighet att ta del av aktiviteterna.

Deltagande föreningar: Varbergs GIF- friidrott, Varbergs Skateboardklubb, Varbergs Bågskytteklubb, IF Friskis&Svettis Varberg, Varbergs Klätterklubb, Rolfstorps Gymnastik och IF, Varbergs Parasport – Bowling, Varbergs Parasport – Skytte, Varbergs Parasport – Innebandy, Varbergs Judoklubb* och Unite People FC*

*enbart utbildningskostnader genom mötesplatser

Verksamhet under 2020

Resterande 57 000 kr användes till sex föreningar som har fortsatt att erbjuda verksamhet under vårterminen 2020. Över 20 barn fick recept från BUP under hösten 2019 och många hade precis börjat med sin aktivitet och hoppades få möjlighet att fortsätta. Därmed fick barn och ungdomar som fått recept under perioden 2018-2019 möjligheten att kostnadsfritt fortsätta med aktiviteterna, Bland annat en tjejgrupp med bowling och en tjejgrupp med gymnastik. Friidrotten har fortsatt med en grupp barn både tjejer och killar mestadels med fysiska funktionsvariationer från habiliteringen.

Deltagande föreningar: Varbergs GIF- friidrott, Varbergs Bågskytteklubb, Rolfstorps Gymnastik och IF, Varbergs Parasport – Bowling, Varbergs Skytteklubb, Varbergs Parasport – Innebandy och Unite People FC*

Genomförande enligt överenskommelsen

Utveckla arbetet tillsammans med berörda aktörer, Region Halland (Regionkontoret, Psykiatri och Hallands sjukhus), Hallands Idrottsförbund (nuvarande RF-SISU Halland) och Högskolan i Halmstad genom att:

1. Tydliggöra roller och ansvarsområden
2. Utveckla flödesrutiner och recepthantering
3. Utveckla och genomföra utbildningsinsatser (aktivitetsledare och förskrivare)
4. Stödja deltagande föreningar (ekonomi, kompetens, personella resurser och möjlighet till erfarenhetsutbyte)
5. Utveckla arbetet i fler kommuner
6. Arbeta för en långsiktig finansiering

Vad har hänt

1. Tydliggöra roller och ansvarsområden och 6. Arbeta för en långsiktig finansiering

Eftersom arbetet med att tydliggöra roller och ansvarsområden har varit svårt har finansieringen också varit osäker och i sin tur påverkar arbetet. Därför har det inte varit lätt att arbeta fram en metod som inte funnits innan, samtidigt starta och driva verksamhet och hitta samverkan med olika organisationer och aktörer när roller, ansvar och mandat varit osäkra. Det visste vi att det skulle bli en utmaning. Förankringsarbetet är viktigt samt att nå ut kunskapen om syftet med utvecklingsarbetet och vikten av tydliga roller och ansvarsområden.

5. Utveckla arbetet i fler kommuner – Varför i Varberg

Stort intresse nationellt för "FaB – Halmstad/Hallandsmodellen - samverkan" och det presenterades i Gävle på BUP kongressen maj 2017.

Därefter kom intresse och önskan både från BUP i Varberg och Habiliteringen för att starta samverkan. Därför blev Varberg en naturlig nästa kommun för att utveckla och implementera FaR för barn och arbetet påbörjades i Varberg.

I oktober 2017 presenterade Region Halland och Hallands Idrottsförbund utvecklingsarbetet med FaR för barn på Varbergs nämnden.

Hallands Idrottsförbund hade fått uppdrag av Region Halland för att fortsätta och utveckla metoden samt implementera metoden i ytterligare en kommun utöver Halmstad trots att ekonomin inte var säkrad för verksamheten i Varberg.

Anpassade aktiviteter med prova-på grupper startades igång maj 2018 i sex föreningar och 24 barn fick recept på fysisk aktivitet. Totalt skrevs det 39 recept under 2018 och ca 90 aktivitetstillfällen i sju föreningar.

Under 2019 skrevs det 40 recept och ca 180 aktivitetstillfällen erbjöds i tio föreningar. Av flera olika anledningar kunde verksamheten inte genomföras i den omfattning och tidsplan som planerats. Bland annat tjejrupperna startades under hösten då även 20

recept av det totala antalet skrevs. Föreningarna var beredda på att fortsätta när medel från 2019 kunde flyttas över till 2020.

2. Utveckla flödesrutiner och recepthantering

I Varberg har vi haft ett mycket bra samarbete med både BUP och Habiliteringen för att hitta flödesrutiner utifrån deras förutsättningar. Det har bildats arbetsgrupp på båda ställen med regelbundna planeringsmöten tillsammans med Hallands Idrottsförbund.

Förankringsarbete och planering pågick under hösten 2017 med BUP Varberg. BUP Halmstad och Hallands Idrottsförbund delgav erfarenheter till en del av personalen på BUP. Det bildades en arbetsgrupp (BUP 4 personer + HIF 1 person) "Inventering" om aktuell målgrupp och "inventering" av passande aktivitetsarrangörer. Planeringsarbete våren 2018, hitta ett arbetssätt, rekrytering av barn, ta fram ett infoblad till familjer samt en intresseanmälan för barnen som vill få recept på fysisk aktivitet.

BUP har haft behov av en samordnare och skickat recepten till Hallands Idrottsförbund som haft kontakten med familjerna samt slussningen till aktiviteterna.

Arbetsgruppen på Habiliteringen har fått information och ett anpassat aktivitetsutbud till sin målgrupp från Hallands Idrottsförbund genom möten och med kontinuerlig kontakt. I samråd arbetades det fram en rutin där Habiliteringen tog hand om recepthanteringen med sina patienter och slussningen till aktiviteterna samt kontakten med ledarna.

3. Utveckla och genomföra utbildningsinsatser (aktivitetsledare och förskrivare)

Hallands Idrottsförbund har anordnat olika utbildningsinsatser kostnadsfritt för aktivitetsledare i Varberg. Bland annat *Den förutsägbara ledaren - Dolda utmaningar i ledarskapet med Måns Lööv En föreläsning med inspiration, tips och råd om hur man kan bli trygg i sin ledarroll och hur man bemöter och stöttar barn och ungdomar med exempelvis ADHD, Aspergers syndrom och andra osynliga funktionsnedsättningar.*

Fysisk aktivitet på recept – utbildning till ledare våren 2018. Personal från BUP i Halmstad föreläste om barnens svårigheter, symptom och diagnoser samt om bemötandet. Erfarenheter från Halmstad att vara ledare för barn och unga med behov av särskilt stöd.

Erfarenhetsutbyte och utbildning till ledarna hösten 2018. Personal från BUP Varberg samt personal från Habiliteringen deltog.

Ledare har även erbjudits kostnadsfritt att delta i SISU Idrottsutbildarnas ordinarie utbildningsutbud ex. Åldersanpassad fysisk träning, Plattformen Barnledarutbildning, Unga ledare, Grundutbildning för tränare, Den inkluderande ledaren, Idrottsforum, Ungdomsforum. Anordning av mötesplatser för erfarenhetsutbyte till ledare samt föreningsutveckling och processledning i några föreningar.

4. Stödja deltagande föreningar (ekonomi, kompetens, personella resurser och möjlighet till erfarenhetsutbyte)

Efter uppsökning av föreningar för rekrytering har det samordnats ett utbud av anpassade aktiviteter i aktivitetskataloger terminsvis, en specifik för Habiliteringen och en för BUP. Samt en specifik för en tjejgrupp med prova-på aktiviteter i syfte att testa om det är lättare att nå tjejer genom en tjejgrupp (även ett önskemål).

Hallands Idrottsförbund har besökt aktiviteterna regelbundet för att se över vilka behov av stöd har föreningarna. Kontinuerlig kontakt med ledarna för stöd och även i samband med start av nya barngrupper har Hallands Idrottsförbund varit närvarande då även föräldrarna har fått information.

Bakgrund

Hallands Idrottsförbund har sedan pilotstudien Fysisk aktivitet på Recept (2001-2003) samarbetat med Region Halland (tidigare Landstinget Halland) för att utveckla arbetet med FaR (Fysisk aktivitet på recept). Till stöd för förskrivaren finns förutom FYSS en lokal aktivitetskatalog som underlättar arbetet med att hitta rätt aktivitet för patienten. Aktiviteterna i katalogen är indelade i tre nivåer, där nivå 1 är särskilt bra för den som behöver extra stöd och motivation.

Efterfrågan på anpassade aktiviteter för barn och unga har varit stor, bland annat från Barnhabiliteringen, Barn- och ungdomspsykiatri, Barn- och ungdomskliniken och skolhälsovården. Det har också efterfrågats en mer systematisk samverkan med föreningslivet och andra aktörer, likt nivå 1 i FaR-strukturen för vuxna, för att kunna erbjuda fysisk aktivitet för barn och unga med behov av särskilt stöd. Behovet har tillgodosetts genom Idrottslyftet som möjliggjort ett nära samarbete mellan Hallands Idrottsförbund, Habiliteringen och BUP-verksamheten i Halmstad. Syftet har varit att hjälpa barn och unga med funktionsnedsättning att hitta en fritidssysselsättning inom idrotten. Deltagande idrottsföreningar har fått stöd för att ges möjlighet att erbjuda anpassade aktiviteter.

Planering för samarbetet påbörjades 2013 och en överenskommelse har funnits sedan 2014 och arbetet har även under 2016 och 2017 varit koncentrerat till Halmstad men har spridits under 2018 och 2019 vidare till Varberg.

Arbetet behöver utvecklas för att kunna bli långsiktigt hållbart, och för att kunna spridas till alla kommuner i länet. Hitta samverkan mellan olika aktörer med roller och ansvarsområden för en långsiktig finansiering.

Ansvar och roller

Region Halland

Avdelningen för kvalitet inom hälso- och sjukvård, Regionkontoret

- Ansvarar för utveckling och uppföljning av det sjukdomsförebyggande och hälsofrämjande arbetet, där utvecklingsarbetet FaB ingår som en del

- Förhandlar om och ansvarar för överenskommelsen med Hallands Idrottsförbund
- Sammankallar till möten (2 gånger per år) för uppföljning med representanter från Högskolan i Halmstad, Region Halland och Hallands Idrottsförbund
- Deltar i det nationella nätverket *Fysisk aktivitet på recept för barn och unga* tillsammans med Hallands Idrottsförbund.

Deltagande verksamheter (Psykiatrin och Hallands sjukhus)

- Testar fram flödesrutiner och recepthantering tillsammans med Hallands Idrottsförbund
- Medverkar i studien kopplad till utvecklingsarbetet som Högskolan i Halmstad ansvarar för.

Hallands Idrottsförbund

- Verkar för utveckling av FaB på regional nivå tillsammans med Region Halland
- Testar fram flödesrutiner och recepthantering tillsammans med deltagande verksamheter, och tar emot och förmedlar förskrivna recept
- Samordnar utbud av anpassade aktiviteter i en aktivitetskatalog, samt har kontakt med berörda aktörer
- Deltar i det nationella nätverket *Fysisk aktivitet på recept för barn och unga* tillsammans med Region Halland.

Frågeställningar som fortfarande är aktuella i Halland

- Kan FaR användas som en metod för att öka den fysiska aktiviteten hos barn och ungdomar med behov av särskilt stöd?
- Hur ska samverkan mellan Region Halland och Hallands Idrottsförbund se ut?
- Vilka målgrupper ska erbjudas FaR?
- Kan idrottsföreningar, med rätt stöd, ta emot och vid behov utöka sin verksamhet för att anpassa den för dessa målgrupper?

Utvärdering

Högskolan i Halmstads studie *Hållbar implementering av intervention för att öka sociala interaktioner och fysisk aktivitet bland barn med särskilda behov* utgör en central del av uppföljningen. Studien är av särskilt stor betydelse då det i strikt mening i dagsläget saknas tillräcklig evidens för förskrivningen av FaR till barn och ungdomar. Metoden FaR har utvärderats vetenskapligt, men enbart för vuxna patienter. Uppföljning och utvärdering av arbetet genomförs därför i nära samverkan med tre forskare vid Högskolan i Halmstad. 2020 förväntas de tre delstudierna presenteras.

Rauni Hannula
Idrottskonsulent
RF-SISU Halland